

1R BATX · ECO1 · UNITAT 1

Escassetat, decisions i sistemes econòmics

Escassetat, cost d'oportunitat, decisions al marge, biaixos, teoria de jocs i sistemes econòmics

1

PER COMENÇAR

En aquesta unitat aprendràs a...

Explicar per què l'escassetat obliga a triar i calcular el cost d'oportunitat d'una decisió.

Comparar beneficis i costos explícits, implícits i irrecuperables i decidir al marge.

Descriure com els incentius, l'eficiència i l'equitat condicionen les decisions.

Reconèixer biaixos de decisió i analitzar un joc senzill, com el dilema del presoner.

Comparar sistemes econòmics, llegir una frontera de possibilitats de producció i distingir fets d'opinions.

SITUACIÓ DE PARTIDA · CAS FICTICI

Una situació de partida

És setembre a l'Institut Ribera Nord i la Inés Varela comença el curs d'Economia amb una votació: el grup ha de triar a què dedicarà una tarda de divendres. En Hugo, la Lucía, la Salma, en Dani, la Martina i l'Iker descobreixen que triar és més difícil del que semblava, perquè cada opció que s'escull en deixa unes altres fora. Aquest curs recolliran dades del seu barri per fer un informe, l'Observatori econòmic de Valldelana, i tot comença amb una pregunta: què deixem de fer quan fem una cosa?

❓ **Pensa en l'última vegada que vas haver de triar entre dues coses que volies fer a la mateixa hora. Què vas triar i què vas deixar de fer?**

❓ **Si tinguessis tots els diners del món, deixaries de triar? I si tinguessis tot el temps del món?**

❓ **Creus que decidim sempre de manera racional? Posa un exemple de quan no.**

MAPA DE LA UNITAT

Què veurem

1.1 Escassetat, necessitats i cost d'oportunitat

1.2 Cost-benefici, incentius, eficiència i equitat

1.3 Economia conductual i teoria de jocs

1.4 Sistemes econòmics i frontera de possibilitats de producció

1.5 Models, mètode científic i àmbits de l'economia

Escassetat i elecció

Necessitats

Pràcticament il·limitades.

Recursos

Temps, treball, capital i recursos naturals: limitats.

Factors

Terra, capital, treball i iniciativa empresarial.

Agents

Famílies, empreses i Estat decideixen cada dia.

CLAVE

Triar és **inevitable**, i cada elecció té un cost d'oportunitat.

1.1 · CAS · LA LUCÍA

Una tarda de dissabte

Supòsit didàctic.

OPCIÓ	PREU	VALOR	EXCEDENT
A · Concert	18 €	30 €	12 €
B · Partit de bàsquet	10 €	25 €	15 €
C · Taller de ceràmica	22 €	32 €	10 €

CLAVE

Tria el partit (**15 €**) i renuncia a **12 €**: el cost d'oportunitat és el de la millor alternativa descartada.

🙋 PREGUNTA PER A LA CLASSE

Quin és el cost d'oportunitat de triar el partit de bàsquet?

A 10 €

B 12 €

C 22 €

✔️ És l'excedent de la millor alternativa descartada (el concert): 12 €. No se sumen les altres opcions.

Una hora més a la fleca

Fleca fictícia de Valldelana: supòsit didàctic.

HORA EXTRA	INGRÉS MARGINAL	COST MARGINAL	BENEFICI MARGINAL
1a	60 €	20 €	40 €
2a	52 €	20 €	32 €
3a	44 €	22 €	22 €
4a	36 €	26 €	10 €
5a	26 €	30 €	−4 €
6a	16 €	34 €	−18 €

CLAVE

Convé obrir fins a la **4a hora**: +104 € per tarda. Es para quan el cost marginal supera el benefici.

Dues botigues, un preu

Guanys mensuals en milers d'euros; supòsit didàctic.

A \ B	B PREU ALT	B PREU BAIX
A preu alt	6 ; 6	2 ; 8
A preu baix	8 ; 2	4 ; 4

CLAVE

Equilibri: **(baix, baix), 4 i 4**, tot i que (alt, alt) els donaria 6 i 6.

Cinc biaixos previsibles

Relativitat

Triem comparant.

Manada

Imitem el grup.

Dotació

Valorem més el que ja tenim.

Ancoratge

La primera xifra condiciona les altres.

CLAVE

No som irracionals a l'atzar: els errors són **previsibles**, i conèixer-los ajuda a frenar-los.

La frontera de possibilitats

Supòsit didàctic.

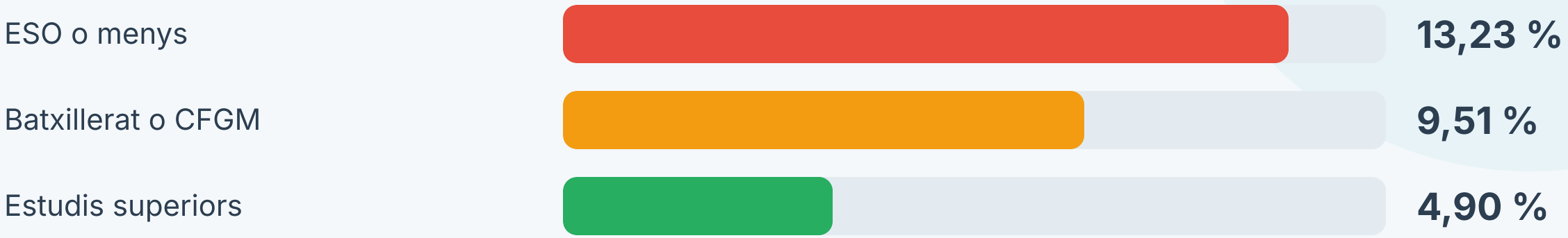
PUNT	A	B	C	D	E
Aliments (milers de tones)	0	5	10	15	20
Maquinària (milers d'unitats)	80	70	55	35	0

CLAVE

Sobre la frontera, eficient; a dins, ineficient; a fora, inabastable. El cost d'oportunitat és **creixent**.

Taxa d'atur segons la formació

Taxa d'atur de les persones de 16 a 74 anys.

Font: INE, Encuesta de Población Activa, mitjana anual 2025, taula 67567 (consulta: 11/2026).

CLAVE

Amb ESO o menys, l'atur és **2,7 vegades** el d'estudis superiors (8,33 punts més): són diferències entre grups, no una causa única.

REPÀS

Idees clau

- **Escassetat.** Necessitats il·limitades i recursos limitats, factors productius i agents econòmics, cost d'oportunitat.
- **Triar.** Costos explícits, implícits i irrecuperables, decisió al marge i utilitat marginal, incentius, eficiència i equitat.
- **Decidir.** Biaixos: relativitat, manada, dotació, ancoratge, pèrdua, teoria de jocs: dilema del presoner i jocs repetits.
- **Sistemes.** Mercat, planificació i economia mixta, frontera de possibilitats de producció.
- **Models.** Hipòtesi, teoria i model, positiu, normatiu, micro i macro.

PER ACABAR

Per pensar

1 Pensa en una decisió d'aquesta setmana: quin va ser el cost d'oportunitat i hi va influir algun biaix?

2 L'Hugo diu que no deixa res si tria la ruta en bici. Per què «res» no és una resposta per a un economista?

3 Si l'atur és més baix entre qui ha estudiat més, vol dir que estudiar garanteix feina? Què més caldria saber?

Ara et toca a tu!

Repassa, practica i comprova el que has après.

📝 **Resum**

✅ **Test**

👆 **Interactius**

Llibre, presentacions, resums i tests gratis a **josesande.com**